

1590 Sagnet om Folvik

Fra 1612 heter det seg at Mønnickhoven brant de fire Vikangårdene da han gikk i land på Tangen i forbindelse med Kalmarkrigen. I 1619 står det i stiftsboka om Folvik at plassen er øde (ikke bosatt), og det kan muligens bety at Folvik også ble brent eller lagt i grus da nederlenderne så overraskende kom inn fjorden - for å ta seg over til Sverige. Folvik hørte fra tidligere tider til Vikan, for senere å komme under Værnes prestegård som underbruk basert på påfølgende historie. Ut av dette trekker jeg den konklusjonen at vi i dette kapittelet skal tilbake til før relaterte århundreskifte, og vi velger oss 1590 - da plassen ble skrevet Følviug.

På Vikan hadde de så vidt kommet seg litt etter Sjuårskrigen (1563-70), som bar preg av like mange felttog som antall år i benevnelsen. Stjørdalen ble riktig ille berørt, og navn som Claudius Collar, Mats Tørne og Claus Flemming satt friskt og skrekkslagent igjen i folkets hukommelse. Det var sju år med drap, terror og branner. Respekten for menneskeliv har knapt noen gang i vår historie vært mindre. Ved utgangen av århundret blåste det kalde vinder innover dalføret. Det skulle gå lang tid før befolkningen i overført betydning skulle merke fønvinden fra Strætefjellet. Slik også for vår familie på Vikan gård, eller Wiigom - som det het på den tiden.

Vi skriver midtvinters 1590, og han Litj-Ola på 5 år sitter på gulvet ved siden av bestefaren, han Ola i Wyck - som de kalte ham. Litj-Ola hadde ørene på stilker da bestefar fortalte om far sin som hadde kontakt med abbeden på Tautra. Denne kvelden ventet de nemlig selveste presten på besøk, og Litj-Ola lurte fælt på hva denne presten var for en person. Guttpjokken følte at noe var på gang, en lett nervøsitet og spenning lå i lufta. Folk løp litt ekstra, - og han ble påkledd de klær han så absolutt minst likte. Litj-Ola så hvordan bestefar også hadde tatt fram gull-lenka som dinglet og blinket foran på den store maven. Da han spurte bestefar om presten, ble han løftet opp på fanget - og bestefar fortalte om hvor betydningsfulle de var ”*di dærre prestan*”. Gutten skjønte ikke så meget av det, men han forstod at bestefar selv - da han var barn - hadde møtt presten - eller abbeden - eller hva han nå het. Det hadde seg nemlig slik at oldefar til Litj-Ola var en meget god venn med folket på Tautra kloster. Da abbeden Mathias Henrikson satte Tautra overstyr - som de uttrykte det, hadde husbonden på Vikan, han Oluff i Wick, mottatt flere verdifulle ting fra Tautra, det være seg duker, kar og garn. Om dette var for gammelt vennskaps skyld, eller om det var ment som egenvinning ved en eventuell flukt, er usikkert, men en del gods fra klosteret ble værende på plassen utpå Vikan.

Nå, nærmere 60 år senere, skulle en ny geistlig komme på besøk til gården. Bestefar kunne og fortelle at presten hadde med sin egen familie, og deriblant en sønn på samme alder som Litj-Ola. Det var ikke hver dag Ola fikk noen å leke med, så han vart ekstra oppspilt av det bestefaren fortalte.

Bestefar tittet ut av vinduet. Ute var det måneskinn, kald og klar luft. På andre siden av fjorden så de det lyste fra noen fakkellys som beveget seg forbi Sandfærhus. Noen minutter senere hørte de dombjellene fra hestene fra prestgården. Mor Beret rettet på forkleet, stakk hårtustene innunder skautet og sammen med husbonden Arnt gikk hun ut for å møte prestefølget. Litj-Ola tok bestefar i hånda og ruslet etter.

Tjenestefolket hadde stilt seg opp i utkanten av tunet. Stallgutten tok imot hestene, og prestefamilien kastet skinnfellene til sides - og gjorde seg klare til å stige ut av langsleden og hilse på vertsfolket. Husbonden hadde stukket tommeltottene innenfor vesten, og lot bringa skyte frem. Han følte seg bæret over besøket.

Litj-Ola syntes nok "denne presten" var som de andre, og skjønte ikke helt hvorfor mor Beret neiet så djupt da presten steg ut av sleden. Bak ham dukket det opp et par unger, den ene var ganske så stor, syntes Litj-Ola, men den andre var ikke stort større enn ham selv. Litj-Ola gjemte seg litt bak foten til bestefar, og omtrent holdt ham fast da han steg presten i møte for å hilse på. "Måske dere børn vil begi dere her ute at leke", hørte Litje-Ola presten si, og før han fikk summet seg følte han at ei tjenestejente omtrent rullet han inn i ytter-kleder, og plutselig stod han alene med de to fremmede presteungene.

Hva som brakte presten til Wiigom den kvelden skjønte eller fikk aldri Litj-Ola rede på. For det som nå hendte, satte ikke bare folkesnakket i bygda i gang, men gjorde at stemningen for fremtiden ble ganske trykket. Det var som om det oppstod et tidsskille. Før og etter prestevisitten. Kjenner vi oss ikke litt igjen? Hver generasjon har noen tidsskille. Et eller flere tidspunkt du husker så veldig godt hvor du var nettopp da. Eksempelvis: 22.nov 1963 (Kennedy ble skutt), 20.juli 1969 (Månelandinga), 28.februar 1982 (Oddvar Brå brakk staven) og 11.september 2001 (Terrorangrep på World Trade Centre).

Etter noen blyge øyekast på hverandre, satte den store prestesønnen fart på beina og løp av sted, på en måte som ga invitt til de to mindre guttene om "ta meg om dere kan". Og før Litj-Ola og den yngre prestesønnen fikk summet seg var "storebror" ute av synet rundt hjørnet på stabburet. Det som dessverre ingen hadde gjort barna oppmerksom på, var at på andre siden av fjøset var en illsint hund tjoret. Hunden hadde på sine eldre dager blitt noe tungsint, og gårdsfolket hadde snakket om å avlive den. Og da en fremmed gutt, en fremmed lukt og "en trussel" i fullt firsprang løp seg direkte inn i hundekoblet, gjorde hunden kort prosess. Noen raske skiftende bitt gjorde den stakkars prestesønnen omtrent til en blodpudding. Heldigvis tok den store pelsen av for det meste, men dyrets instinkt skjønte det - og bittene ble lynraskt omgrupperte - og det var et rent under at gutten kom fra det med livet i behold, dog skambitt og vansiret for resten av livet. - Vi lar historien slutte her.

Det du nettopp har lest, hva gjelder selve foranledningen til skambittet, er en fingert historie bygd på det korte sagnet om Folvik, - som rett og slett sier at en hund fra Vikan beit en sønn eller ei datter av sognepresten, og som "bot for hundebittet" ble Folvik gitt til prestegården som underbruk.